

120. De vierde en nu ook al de vijfde witwasrichtlijn

JONNEKE VAN POELGEEST

De vierde witwasrichtlijn¹ is in werking getreden. Het wetsvoorstel ter implementatie van deze witwasrichtlijn is in behandeling bij de Tweede Kamer.² De verwachting is dat deze wet begin 2018 in werking treedt. In december 2017 is voorlopige overeenstemming bereikt over de tekst van de vijfde witwasrichtlijn, waarmee de vierde witwasrichtlijn alweer wordt gewijzigd.³ De vijfde witwasrichtlijn moet binnen 18 maanden na publicatie zijn geïmplementeerd (naar verwachting eind 2019).

1. Inleiding

Nadat de vierde witwasrichtlijn was aangenomen bleek dat het wenselijk was om aanvullende maatregelen te nemen. De vijfde witwasrichtlijn bevat voornamelijk wijzigingen in verband met alternatieve financiële systemen die voornamelijk buiten de anti-witwasregelgeving vallen. Een van de ontwikkelingen waaraan in dat verband moet worden gedacht is de opkomst van het gebruik van virtuele valuta. De vierde en – straks – de vijfde witwasrichtlijn hebben gevolgen voor (onder meer) de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (de Wwft).

In dit artikel bespreek ik wat de impact is van de vierde en vijfde witwasrichtlijn. Hierbij heb ik een focus aangebracht op de wijzigingen als gevolg van de vijfde witwasrichtlijn. Voor wat betreft de vierde witwasrichtlijn ga ik uitgebreider in op de risicobeoordeling die instellingen moeten maken, nu dat een belangrijke wijziging is die ook enige inspanning van de instellingen zal vergen. Tevens sta ik stil bij de wijzigingen die zien op de toezicht- en handhavingsmogelijkheden. Over het cliëntenonderzoek en de wijzigingen daarin is al veel geschreven, zodat ik daar slechts kort op in zal gaan.⁴

2. Wijzigingen voor instellingen

Voor alle partijen die – al dan niet vanaf implementatie van de vierde en/of vijfde witwasrichtlijn – onder het bereik van

de Wwft vallen, geldt dat zij wijzigingen moeten doorvoeren in hun bedrijfsvoering. De wijzigingen op basis van de implementatie van de vierde witwasrichtlijn bestaan voor wat betreft wetgeving uit twee delen: de Implementatiewet vierde anti-witwasrichtlijn en de Implementatiewet registratie uiteindelijk belanghebbenden. Later zal nog de implementatiewet voor de vijfde witwasrichtlijn volgen. Naast de gewijzigde wetgeving, moeten instellingen ook rekening houden met enkele richtsnoeren. De European Banking Authority (de EBA) en de Joint Committee of European Supervisory Authorities (ESA) hebben enkele richtsnoeren gepubliceerd die van belang zijn bij de invulling van het beleid ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme en het toezicht op dit beleid.

De AFM publiceert in verband met de vierde witwasrichtlijn een nieuwe Wwft leidraad waar de instellingen die onder toezicht van de AFM vallen rekening mee moeten houden. Ik verwacht dat ook DNB met een aangepaste leidraad zal komen.

3. Toepassingsbereik van de Wwft

Belangrijk is dat met de implementatie van de vierde en vijfde witwasrichtlijn de reikwijdte van de Wwft wordt uitgebreid. Meer partijen zullen onder het bereik van de Wwft vallen en zullen dus de Wwft toe moeten toepassen.⁵

1 Richtlijn 2015/849 tot intrekking van Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijn 2006/70/EG van de Commissie.

2 *Kamerstukken II* 2017/18, 34 808, 2 (wetsvoorstel).

3 Interinstitutional File: 2016/0208 (COD), 15849/17 op basis van COM/2016/450.

4 Zie bijv. R.J. de Doelder en mr. M. Elmas, 'De vierde Anti-witwasrichtlijn', *Jaarboek Compliance 2016*, p. 223-238.

5 Voor een bespreking met betrekking tot de territoriale reikwijdte wordt verwezen naar N. Smeets & P.T.C. van Kampen, 'Territoriale of nationale werking van de Wwft-meldplicht?'; Hoofdstuk 7 – De Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme, in: F.G.H. Kristen e.a. (red.), *Bijzonder strafrecht. Strafrechtelijke handhaving van sociaal-economisch en fiscaal recht in Nederland*, Den Haag: Boom Lemma uitgeverij 2011, p. 143-178.

3.1 Aanbieders van kansspelen en kopers en verkopers van goederen

Met de implementatie van de vierde witwasrichtlijn vallen ook aanbieders van kansspelen onder het bereik van de Wwft. Dat betekent bijvoorbeeld dat ook loterijen, aanbieders van sportwedenschappen, speelautomatenhallen en kansspelaanbieders onder de Wwft vallen.⁶ Er is wel een wettelijke grondslag gecreëerd om – op basis van een adequate risicobeoordeling en constatering van een laag risico – bepaalde aanbieders van kansspelen bij ministeriële regeling vrijstelling te kunnen verlenen van de verplichtingen op basis van de Wwft.⁷ Daarnaast wordt met de implementatie van de vierde witwasrichtlijn de categorie Wwft-instellingen van ‘grootwaardehandelaren’ uitgebreid tot personen die in goederen handelen en daarvoor betalingen in contant geld doen of ontvangen (kopers en verkopers) van € 10.000 of meer.⁸

3.2 Wijzigingen uitzonderingen elektronisch geld

De implementatie van de vierde witwasrichtlijn heeft gevolgen voor elektronisch geld. Deze regeling inzake elektronisch geld wordt echter met de vijfde witwasrichtlijn alweer gewijzigd, zodat de wijzigingen hierna tezamen worden besproken.

Een voor implementatie van de vierde witwasrichtlijn veelgebruikte uitzondering op het toepassen van het cliëntenonderzoek is in geval van elektronisch geld:

- met een maximumbedrag van € 250 indien de geldswaarde is opgeslagen op de elektronische drager of die op afstand is opgeslagen in een centrale rekeningadministratie en *niet* kan worden heropgeladen; of
- indien de geldswaarde die is opgeslagen op de elektronische drager of die op afstand is opgeslagen in een centrale rekeningadministratie en *wel* kan worden opgeladen, het totaalbedrag van de transacties die in een jaar kunnen worden verricht niet meer dan € 2500 bedraagt, tenzij de houder een bedrag van € 1000 of meer heeft laten terugbetalen in datzelfde kalenderjaar.

Gebleken is dat prepaidkaarten worden gebruikt voor witwasdoeleinden.⁹ Bovengenoemde uitzondering vervalt daarom en er komt een andere uitzondering voor in de plaats. Het is lidstaten toegestaan om het mogelijk te maken om op basis van een passende risicobeoordeling die een laag risico aantoont, onder voorwaarden bepaalde onderzoeksmaatregelen niet toe te passen.¹⁰ Nederland heeft ervoor gekozen om deze uitzondering in verband met het aangaan van een zakelijke relatie of het verrichten van een transactie

met betrekking tot elektronisch geld op te nemen in artikel 7 Wwft, waarbij de volgende voorwaarden gelden:

- Er kan *niet* worden heropgeladen of er geldt een maandelijkse betalingstransactielimiet van € 250 en het elektronisch geld kan enkel worden gebruikt in Nederland. Dit bedrag wordt met de vijfde witwasrichtlijn verlaagd naar € 150.
- Het elektronisch opgeslagen bedrag bedraagt niet meer dan € 250. Dit bedrag wordt met de vijfde witwasrichtlijn verlaagd naar € 150.¹¹
- Het elektronisch geld kan uitsluitend worden gebruikt voor de aankoop van goederen of diensten.
- De opgeslagen geldwaarde van het elektronisch geld kan niet worden aangevuld met anoniem elektronisch geld; en
- De uitgever van het elektronisch geld zorgt voor een toereikende controle van de transacties of de zakelijke relatie om te verzekeren dat kan worden voldaan aan het bepaalde in artikel 16 Wwft (het melden van ongebruikelijke transacties).

Als aan deze voorwaarden is voldaan, hoeft geen cliëntenonderzoek te worden uitgevoerd. Wel blijft de verplichting tot doorlopende controle van toepassing.¹² Bovengenoemde uitzondering is niet van toepassing als er sprake is van terugbetaling in contanten of opname in contanten van de monetaire waarde van het elektronisch geld en het terug te betalen bedrag hoger is dan € 100. Dit bedrag wordt met de vijfde witwasrichtlijn € 50.¹³

Kaarten die buiten de Europese Unie zijn uitgegeven kunnen alleen in de Europese Unie worden gebruikt als die kaarten voldoen aan gelijksoortige regels/vereisten als die in Europese Unie gelden.¹⁴

Met de vierde en de vijfde witwasrichtlijn vindt er derhalve een uitbreiding plaats van het toepassingsbereik van de Wwft op het gebied van elektronisch geld. Met de vijfde witwasrichtlijn is voorgesteld om het toepassingsbereik tevens uit te breiden tot virtuele valuta.

3.3 Virtuele valuta

Virtuele valuta zoals de Bitcoin, Ethereum en Litecoin krijgen veel aandacht van de autoriteiten. De virtuele valuta worden vooralsnog naar Nederlands recht niet aangemerkt als financiële producten/effecten onder de Wet op het financieel toezicht en dat betekent dat – afhankelijk van de vorm waarin de valuta worden aangeboden en verhandeld – de betrokken partijen veelal niet onder toezicht vallen. Dat betekent ook dat de partijen die betrokken zijn bij het verhandelen van de valuta veelal niet aangemerkt worden als instelling onder de Wwft en derhalve op grond van de

6 Art. 1a lid 4 sub j Wwft wetsvoorstel. Zie hierover ook: *Kamerstukken II* 2017/18, 34 808, 3, p. 8 (MVT).

7 Art. 1b Wwft wetsvoorstel. Daarnaast worden de Wwft verplichtingen voor beleggingsinstellingen bij de beheerder gelegd (als er een separate beheerder is).

8 Art. 1a lid 4 sub h Wwft wetsvoorstel.

9 COM/2016/450, p. 11 / Interinstitutional File: 2016/0208 (COD), 15849/17.

10 Art. 12 Richtlijn 2015/849.

11 Op grond van de vierde witwasrichtlijn had Nederland de mogelijkheid om het bedrag van € 250 te verhogen tot € 500 als het geld alleen in Nederland kon worden gebruikt. Dit optie vervalt met de vijfde witwasrichtlijn.

12 De art. 3 lid 2 a-c, e en f en lid 4 zijn niet van toepassing.

13 Bij betalingstransacties op afstand gaat het om € 50 per transactie.

14 Overweging 12 en art. 12 lid 3 en 3a (vierde witwasrichtlijn, zoals gewijzigd bij de vijfde witwasrichtlijn).

Wwft geen cliëntenonderzoek hoeven te verrichten en geen ongebruikelijke transacties hoeven te melden. Omdat is gebleken dat virtuele valuta, de bijbehorende anonimiteit, en het gebrek aan toezicht op betrokken partijen de handel geschikt maakt voor witwasdoeleinden, wordt met de vijfde witwasrichtlijn beoogd deze handel – voor een zeer beperkt deel – onder de witwasregelgeving te brengen.

3.3.1 Virtuele valuta – wisselplatforms en bepaalde portemonneeanbieders onder het bereik van de Wwft

Om de bevoegde autoriteiten in staat te stellen verdachte transacties met virtuele valuta te monitoren, is voorgesteld om enkele poortwachters die de toegang tot virtuele valuta controleren, namelijk wisselplatforms en portemonneeanbieders – voor zover die diensten verlenen voor de bewaring van de credentials die nodig zijn om toegang te krijgen tot virtuele valuta – onder het toepassingsbereik van de richtlijn te brengen.¹⁵

Om de bevoegde autoriteiten in staat te stellen verdachte transacties met virtuele valuta te monitoren, is voorgesteld om enkele poortwachters onder het toepassingsbereik van de richtlijn te brengen

Als er mogelijkheden worden geboden om virtuele valuta om te wisselen in euro's (of andere valuta/wettige betaalmiddelen zoals munten, bankbiljetten en elektronisch geld) of andersom, worden er diensten verleend die onder de vijfde witwasrichtlijn vallen. Dit zijn de platforms waar men zich (online) kan registreren, waarna vervolgens aan een gebruikersaccount een betaalmiddel kan worden gekoppeld en – veelal na betaling van een fee aan het platform – cryptocurrency kunnen worden aangeschaft en verkocht. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan platformen zoals Coinbase, Kraken, Gdax, Litebit etc. Platforms waar slechts kan worden gehandeld in cryptocurrency (zonder mogelijkheid tot omwisseling of betaling met wettige betaalmiddelen), zoals Binance, vallen hier niet onder. De partijen die de bitcoin/altcoin-automaten aanbieden (een automaat waar veelal tegen contante betaling cryptovaluta kunnen worden gekocht) vallen hier mijns inziens ook onder.

Overigens zijn wisselplatforms op basis van andere wetgeving uit andere landen vaak al verplicht om gebruikers te identificeren, bijvoorbeeld op grond van de Amerikaanse anti-witwaswetgeving. Bij dergelijke platformen moet nu vaak al een kopie van paspoort of rijbewijs worden geüp-

load of er is een verificatie van de opgegeven identiteit met gebruik van de webcam. Ook wordt er soms een betaling gevraagd van een klein bedrag om een betalingsmethode te koppelen aan het gebruikersaccount. Bij de automaten is het op dit moment juist vaak mogelijk om volledig anoniem aankopen te doen.

Met de uitbreiding van het toepassingsbereik van de Wwft tot deze categorie partijen wordt ook weer het territoriale bereik van de Wwft van belang (op welke instellingen is de Wwft van toepassing en voor welke diensten (in welk territorium) / bij welke FIU moet worden gemeld). Omdat dit bereik nu al vaak een niet altijd duidelijke interpretatievraag is, zou het mooi zijn als dat in de toelichting bij de implementatie van de Vijfde Witwasrichtlijn wordt verduidelijkt, nu dat bij dit soort platformen – die immers vaak over een groot deel van de wereld actief zijn – cruciaal is.

Daarnaast zullen de aangekochte virtuele valuta's worden 'opgeslagen' in een portemonnee/digitale wallet. Er geldt een publieke code maar ook een privé-code / 'private key' die voor niemand zichtbaar is. Als ik de definitie juist interpreteer, komen partijen die diensten aanbieden om de 'private-keys' te bewaren ook onder de witwasregelgeving te vallen. Dat kunnen volgens mij ook de platformen zijn waar alleen tussen virtuele valuta wordt gehandeld (en waarbij het platform de private-keys van de gebruikers bewaart). Het is echter ook mogelijk om te handelen in virtuele valuta zonder gebruik te maken van dergelijke dienstverleners, zodat de personen die criminele activiteiten (willen) verrichten er wellicht voor kunnen zorgen dat zij geen gebruik hoeven te maken van deze dienstverleners.¹⁶

De wallet providers zelf – dus de partijen die een wallet aanbieden waar virtuele valuta in kan worden opgeslagen (met een publieke en private code) en waarbij de 'private key' door de gebruiker zelf wordt onthouden/opgeslagen, bijvoorbeeld Jaxx, Exodus, Alta Wallet, Coinomi etc. (hierin kunnen verschillende cryptocurrency worden opgeslagen) lijken op basis van de definitie van 'custodian wallet providers' niet onder de witwasregelgeving te vallen.

3.3.2 Virtuele valuta – beperkte uitbreiding

Het toepassingsbereik van de Wwft wordt met de vijfde witwasrichtlijn derhalve (beperkt) uitgebreid voor bepaalde dienstverleners met betrekking tot virtuele valuta. Een belangrijk deel lijkt echter ook straks buiten het bereik te vallen. Een groot deel van de transacties zal plaatsvinden op platforms waar slechts kan worden gehandeld in cryptovaluta. Als ik het goed zie, blijft de – steeds verder groeiende – handel in/tussen virtuele valuta buiten het bereik van de Wwft.

De aangekochte cryptovaluta kunnen op verschillende manieren worden opgeslagen (bijvoorbeeld op hardware

15 COM/2016/450, p. 8. / Interinstitutional File: 2016/0208 (COD), 15849/17, art. 3 punt 18 en 18a (p. 28). Zie hierover ook de beantwoording van de Kamervragen van de leden Leijten en Hijink over het bericht 'AFM waarschuwt voor cryptocurrencies als bitcoin en ether', september 2017, kenmerk 2017-0000168953.

16 Zie ook overweging 7 van de vijfde witwasrichtlijn.

of papier) waarbij eventuele dienstverleners in verband met die opslag ook buiten het bereik van de Wwft lijken te blijven. In ieder geval kan een en ander daarmee – althans zo lijkt het – indien gewenst relatief eenvoudig anoniem worden gehouden.

De opkomende handel in de derivaten van virtuele valuta is in dat verband een interessante ontwikkeling omdat die handel ook lijkt plaats te vinden buiten het bereik van de wisselplatforms en portemonneeanbieders zoals omschreven in de Vijfde Witwasrichtlijn. Alleen de toegang tot en de onttrekking aan het systeem door omzetting in wettige betaalmiddelen en het bewaren van private-keys lijkt te worden onderworpen aan de regels en dit is voor criminele doeleinden mijns inziens niet lastig te omzeilen.

3.3.3 Virtuele valuta – ongebruikelijke transacties

Zowel bij de wisselplatforms als bij de custodian wallet providers die vanaf implementatie van de vijfde witwasrichtlijn onder de Wwft komen te vallen, zal het interessant zijn om te bepalen wat dan een ongebruikelijke transactie is en hoe dat valt te monitoren. Als er gewisseld wordt vanuit de bitcoin mixer – een service waarbij bitcoins worden ingeleverd, in stukjes geknipt en gewisseld met stukjes bitcoin van anderen zodat de herkomst niet meer helder/traceerbaar is – zou dit een indicatie kunnen zijn.¹⁷ Er zouden ook specifiek cryptovaluta worden uitgegeven/gebruikt om de sanctieregelgeving te ontwijken, zodat handel in die valuta mogelijk ook een indicatie kan opleveren.

Bovendien kan ik me voorstellen dat – zelfs als er een melding wordt gedaan – het voor de Financial Intelligence Units moeilijk zal zijn om vervolgens iets te doen met zo'n melding. De geldstromen gaan snel, over de hele wereld en soms via tussenpersonen.

Naast de wijzigingen in het toepassingsbereik is van belang dat de instellingen die onder de Wwft vallen diverse wijzigingen zullen moeten doorvoeren. Enkele belangrijke wijzigingen bespreek ik in de volgende paragrafen.

4. Aanwijzen personen

Als gevolg van de implementatie van de vierde witwasrichtlijn geldt voor instellingen die onder de Wwft vallen een verplichting om een Wwft-verantwoordelijke, een compliancefunctie en een auditfunctie aan te wijzen. Het aanwijzen van een Wwft-verantwoordelijke is verplicht als een instelling twee of meer beleidsbepalers heeft. Als het, gelet op aard en omvang van de instelling evenredig is, moet iemand met een compliance- en auditfunctie worden aangewezen.¹⁸ De evenredigheid/proportionaliteit kan

ook tot gevolg hebben dat er wel een compliancefunctie wordt ingericht, maar op een andere wijze dan bij grotere instellingen. De tijd die voor de functie beschikbaar wordt gesteld, zou bijvoorbeeld beperkter kunnen zijn. De compliancefunctie houdt in dat wordt toegezien op de naleving van de wet- en regelgeving en het (interne) beleid van de instelling en dat eventuele meldingen bij de Financial Intelligence Unit (FIU) worden gedaan. Ook zou deze persoon de vastgestelde gedragslijnen, procedures en maatregelen periodiek kunnen toetsen en actualiseren (of daarvoor een voorstel kunnen doen).¹⁹

De auditfunctie houdt controle in van de naleving van de wet- en regelgeving en van de persoon die de compliance functie vervult.

Als gevolg van de implementatie van de vierde witwasrichtlijn geldt voor instellingen die onder de Wwft vallen een verplichting om een Wwft-verantwoordelijke, een compliancefunctie en een auditfunctie aan te wijzen

Voor betaaldienstverleners en elektronischgeldinstellingen met hoofdkantoor in een andere lidstaat met vestigingen (geen bijkantoren) in Nederland, is nieuw dat zij onder omstandigheden een centraal contactpunt voor de toezichhouder moeten aanwijzen.²⁰ ESA heeft een document gepubliceerd met de criteria waarbij het aanwijzen van een centraal contactpunt passend is en wat de functies zijn van het centraal contactpunt: *Final report on Joint draft regulatory technical standards on the criteria for determining the circumstances in which the appointment of a central contact point pursuant to Article 45(9) of Directive (EU) 2015/849 is appropriate and the functions of the central contact point*. Uit dit rapport blijkt dat een centraal contactpunt mag worden gevraagd als (i) het aantal vestigingen tien of meer is, (ii) het cumulatieve bedrag van het elektronisch geld, gedistribueerd of ontvangen, of het bedrag van de uitgevoerde betaaltransacties naar verwachting meer is dan € 3 miljoen per jaar dan wel de vorige jaren dit bedrag is overschreden, of (iii) de informatie om vast te stellen of aan de criteria onder 1 en 2 is voldaan op verzoek niet tijdig is verstrekt.²¹ Als er een centraal contactpunt is aangewezen ten behoeve van de toezichhouder, is dat centraal contactpunt verplicht om de naleving van de regels te bewerkstel-

17 Zie bijv. Rb. Midden-Nederland 24 januari 2018. ECLI:NL:RBMNE:2018:234 en FIU witwas typologieën: <https://www.fiu-nederland.nl/nl/witwas-typologieen-0>.

18 Art. 2d Wwft wetsvoorstel en *Kamerstukken II* 2017/18, 34 808, 3, p. 44).

19 Art. 2d lid 3 Wwft wetsvoorstel. Voor natuurlijke personen geldt geen verplichting voor een compliancefunctie.

20 Art. 2e Wwft wetsvoorstel (art. 45 Richtlijn 2015/849).

21 Final report on Joint draft regulatory technical standards on the criteria for determining the circumstances in which the appointment of a central contact point pursuant to Article 45(9) of Directive (EU) 2015/849 is appropriate and the functions of the central contact point, p. 11 (art. 3 gedelegeerde verordening).

ligen en de toezichhouder desgevraagd van informatie en documentatie te voorzien.²²

5. Risicobeoordeling

Een belangrijke wijziging is dat instellingen hun risico's op witwassen en financieren van terrorisme moeten vaststellen en beoordelen en het resultaat hiervan moeten vastleggen en actueel houden.²³ Er moet dus een intern risicobeoordelingsdocument aanwezig zijn. Bij het bepalen van de risico's, zal rekening moeten worden gehouden met de risicofactoren die verband houden met het type cliënt, product, dienst, transactie en leveringskanaal en met landen en geografische gebieden.²⁴ Als cliënten zich vooral in de EU bevinden, levert dat een lager risico op dan wanneer er sprake is van cliënten in derde landen. Als er geen gelden worden overgemaakt/ontvangen in verband met de dienstverlening, levert dat een lager risico op dan wanneer dat wel het geval is. Als de cliënten veelal onder toezicht staan en/of onderworpen zijn aan transparantievereisten, levert dat een lager risico op dan wanneer dit niet het geval is. Op die wijze zal ieder aspect moeten worden meegenomen voor het bepalen van de risico's. Bij het opstellen van de risicobeoordeling dient de instelling daarnaast rekening te houden met de (openbare) supranationale risicobeoordeling van de Europese Commissie en met de Nederlandse risicobeoordeling. De Europese Commissie en Nederland zijn op grond van de Vierde Witwasrichtlijn verplicht tot het opstellen van een risicobeoordeling.²⁵

De Europese Commissie heeft in verband met de risicobeoordeling een rapport opgesteld: *Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over de beoordeling van risico's op het gebied van witwassen en terrorismefinanciering die van invloed zijn op de interne markt en verband houden met grensoverschrijdende activiteiten*.²⁶ De Commissie heeft een lijst opgesteld van veertig producten en diensten waarvan wordt aangenomen dat ze potentieel gevoelig zijn voor risico's op witwassen en terrorismefinanciering, die van invloed zijn op de interne markt.

Voor de National Risk Assessment (NRA) van Nederland hebben het ministerie van Financiën en het ministerie van

Veiligheid en Justitie het wetenschappelijk onderzoek en documentatiecentrum gevraagd om een eerste NRA uit te voeren. Het WODC heeft in dit verband twee rapporten gepubliceerd, namelijk het *National Risk Assessment terrorismefinanciering* en het *National Risk Assessment witwassen*.

Er moet dus een intern risicobeoordelingsdocument aanwezig zijn

In het *National Risk Assessment terrorismefinanciering* worden onder meer de grootste risico's genoemd op het terrein van terrorismefinanciering:

- Geld van (buitenlandse) stichtingen/(non-profit)organisaties
- Financiering via vergunde banken
- Misbruik van middelen van de staat
- Financiering via vergunde betaaldienstverleners
- Financiering via onvergunde betaaldienstverleners
- Financiering via ondergronds bankieren / Hawala bankieren
- Financiering via virtuele valuta
- Financiering via prepaid-, debet-, telefoonkaarten e.d.
- Leningen/giften van familie/vrienden
- Eigen middelen²⁷

In het National Risk Assessment witwassen staan onder meer de volgens experts grootste risico's voor witwassen (met de grootste potentiële impact):

- Witwassen via financiële instellingen (met name banken)
- Witwassen via betaaldienstverleners
- Witwassen via trustkantoren
- Witwassen via offshore vennootschappen
- Witwasconstructies om verhoud waarde weg te zetten
- Trade-Based Money Laundering
- Witwassen via fiscaal gedreven/complexe vennootschapsrechtelijke structuren
- Witwassen via virtuele valuta
- Witwassen door contant geld vanuit/naar Nederland te verplaatsen (al dan niet via ondergronds bankieren)
- Witwassen via (inter)nationale beleggings- en of investeringsconstructies om waarde te verplaatsen

De virtuele valuta is door de experts op dit moment voor terrorismefinanciering nog niet als een hoog risico aangemerkt, maar als toekomstig risico. Gelet op de groei op dat gebied en de potentiële risico's, zouden instellingen die daar (in)direct mee te maken kunnen hebben dit mijns inziens wel al in de eigen risicoanalyse moeten betrekken.

De door de instelling (vastgelegde) risicobeoordeling is een basis voor het opstellen van gedragslijnen en procedures die moeten worden opgesteld ter beperking van

22 Art. 2e Wwft wetsvoorstel. Zie ook art. 4 gedelegeerde verordening bij het Final report on Joint draft regulatory technical standards on the criteria for determining the circumstances in which the appointment of a central contact point pursuant to Article 45(9) of Directive (EU) 2015/849 is appropriate and the functions of the central contact point. Deze standaarden hebben een andere doelstelling dan de door de EBA in verband met PSD2 gepubliceerde standaarden, de Draft regulatory technical standards on central contact points under Directive (EU) 2015/2366 (PSD2).

23 Art. 2b Wwft wetsvoorstel (art. 8 Richtlijn 2015/849). Een en ander dient in verhouding te staan tot de aard en omvang van de instelling.

24 Art. 2b lid 2 Wwft wetsvoorstel.

25 Kamerstukken II2017/18, 34 808, 3, p. 43 (MvT).

26 COM/2017/340.

27 WODC Cahier 2017-14, p. 64.

de betreffende geconstateerde risico's en om deze risico's te beheersen.²⁸ De dagelijksbeleidsbepalers dienen de gedragslijnen, procedures en maatregelen goed te keuren en periodiek moet worden getoetst of de gedragslijnen, procedures en maatregelen nog goed functioneren en indien nodig moeten deze worden bijgesteld.²⁹ De gedragsregels, procedures en maatregelen moeten in ieder geval omvatten: model-risicobeheerpraktijken, cliëntenonderzoek, rapportage, bewaring van bewijsstukken, interne controle, nalevingsbeheer en doorlichting van medewerkers.³⁰ Mijns inziens betekent dit bijvoorbeeld dat een instelling vastlegt welke functies er zijn in verband met de Wwft, wie welke taak heeft en wie welke controles verricht en onder welke omstandigheden, waarbij steeds wordt gekeken naar de risico's die specifiek/ kenmerkend zijn voor (de activiteiten en relaties van) de instelling. Hieruit zou mijns inziens ook moeten volgen wie (in eerste instantie) de periodieke controle doet op de gedragslijnen, procedures en maatregelen en wanneer bijvoorbeeld toestemming nodig is van het bestuur om een relatie al dan niet aan te gaan.

6. Cliëntenonderzoek

Naast het aanwijzen van personen, het opstellen van een risicobeoordeling en het opstellen van gedragslijnen, procedures en maatregelen zal het Wwft-beleid en het daarop gebaseerde, (praktische) risicogebaseerde cliëntenonderzoek aangepast moeten worden. Het cliëntenonderzoek moet aantoonbaar zijn afgestemd op de risicovoeligheid voor witwassen of financiering van terrorisme van het type cliënt, zakelijke relatie, product of transactie.³¹

Het basis cliëntenonderzoek dient een instelling in staat te stellen om:³²

- a. de cliënt te identificeren en diens identiteit te verifiëren;
- b. de uiteindelijk belanghebbende (UBO) van de cliënt te identificeren en redelijke maatregelen te nemen om zijn identiteit te verifiëren, en indien de cliënt een rechtspersoon is, redelijke maatregelen te nemen om inzicht te verwerven in de eigendoms- en zeggenschapsstructuur van de cliënt;
- c. het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie vast te stellen;

- d. een voortdurende controle op de zakelijke relatie en de tijdens de duur van deze relatie verrichte transacties uit te oefenen, teneinde te verzekeren dat deze overeenkomen met de kennis die de instelling heeft van de cliënt en diens risicoprofiel, met zo nodig een onderzoek naar de bron van de middelen die bij de zakelijke relatie of de transactie gebruikt worden;
- e. vast te stellen of de natuurlijke persoon die de cliënt vertegenwoordigt daartoe bevoegd is en in voorkomend geval de natuurlijke persoon te identificeren en diens identiteit te verifiëren;
- f. redelijke maatregelen te nemen om te verifiëren of de cliënt ten behoeve van zichzelf optreedt dan wel ten behoeve van een derde.

De moeilijkheid zit vooral in de risicogebaseerde benadering van het cliëntenonderzoek. Er moeten redelijke maatregelen genomen worden die in verhouding staan tot de aard en omvang van de instelling om de risico's op witwassen en financieren van terrorisme vast te stellen en te beoordelen.

De door de ESA gepubliceerde richtsnoeren zijn van belang om de risico's te beoordelen. Een deel van de richtsnoeren geldt voor alle instellingen en een deel geldt specifiek voor bepaalde sectoren.³³ Uit de richtsnoeren volgt welke factoren relevant zijn om risico's te beoordelen. Ook zijn in de richtsnoeren (proportioneel toe te passen) stappen opgenomen die instellingen moeten nemen om cliënten te identificeren en de risico's te beoordelen. Bij de te nemen stappen houdt de instelling rekening met de producten of diensten die door de instelling worden aangeboden, de klanten en de transacties of dienstverleningskanalen, en of er geen, weinig of veel internationale activiteiten zijn. Als er bijvoorbeeld een hoger risico lijkt te zijn, worden mogelijke stappen genoemd om de identiteit en de risico's nader te bevestigen, waaronder (a) het verkrijgen van een eerste betaling vanaf een bankrekening op naam van de (potentiële) cliënt bij een bank die onderworpen is aan (soortgelijke) anti-witwasregelgeving, en (b) nagaan of de inkomsten van de persoon en de gelden die zullen worden gebruikt in verband met de zakelijke relatie niet afkomstig zijn van criminele activiteiten en consistent zijn met de kennis van de instelling over de consument en over de aard van de zakelijke relatie (bij een bijzonder hoog risico wordt vermeld dat het verifiëren van de bron van inkomsten en de gelden soms de enige adequate manier kan zijn om het risico te beheersen). Deze stappen kunnen bijvoorbeeld bestaan uit het opvragen van aangifte BTW/belas-

28 Deze gedragslijnen, procedures en maatregelen zijn evenredig aan de aard en omvang van de instelling.

29 Art. 2c Wwft.

30 Art. 8 Richtlijn 2015/849. De regels hebben ten minste betrekking op de naleving van de bepalingen in hoofdstuk 1 par. 1.2, 1.3, hoofdstuk 2, hoofdstuk 3 par. 3.2, en hoofdstuk 5 Wwft (art. 2c lid 2 Wwft).

31 Art. 3 lid 8 en 9 Wwft wetsvoorstel, waarbij rekening moet worden gehouden met de in bijlage I bij de vierde witwasrichtlijn genoemde risicovariabelen.

32 Art. 3 Wwft wetsvoorstel.

33 Het doel van de richtsnoeren is het bevorderen en ontwikkelen van het begrip bij instellingen en toezichthouders van de risicogebaseerde benadering en hoe die moet worden toegepast. Final guidelines: Joint Guidelines under Articles 17 and 18(4) of Directive (EU)2015/849 on simplified and enhanced customer due diligence and the factors credit and financial institutions should consider when assessing the money laundering and terrorist financing risk associated with individual business relationships and occasional transactions.

tingen/een kopie van gecontroleerde jaarcijfers, salaristroken, notariële aktes en/of onafhankelijke rapporten.

Het cliëntenonderzoek dient risicogebaseerd te zijn met betrekking tot de maatregelen voor het identificeren van de cliënt, de uiteindelijk belanghebbende (UBO)³⁴ en vertegenwoordigers, de verificatie van de identiteit van de cliënt en de UBO en het vaststellen van de (beoogde) aard en het doel van de relatie. Net zoals onder de derde witwasrichtlijn kan – gelet op het risicogebaseerde cliëntenonderzoek – onder bepaalde omstandigheden vereenvoudigd cliëntenonderzoek plaatsvinden terwijl onder andere omstandigheden een verscherpt cliëntenonderzoek dient plaats te vinden. Met de vierde (en vijfde) richtlijn zijn de omstandigheden en voorwaarden in dit verband aangepast.

Instellingen die onder de Wwft vallen, moeten in staat zijn om aan te tonen dat de maatregelen die zij op basis van het cliëntenonderzoek hebben genomen, aansluiten op de risico's in verband met witwassen en financiering van terrorisme.³⁵ Uit de ESA-richtsnoeren volgt dat instellingen, in verband met het vaststellen van de risico's behorende bij de cliënten en uiteindelijk belanghebbenden, rekening moeten houden met de activiteiten van de cliënt of uiteindelijk belanghebbende, de reputatie, de aard en het gedrag van de cliënt.³⁶

In bijlage II bij de vierde witwasrichtlijn staan enkele cliëntgebonden risicofactoren en product-, dienst-, transactie- of leveringskanaalgebonden risicofactoren waarbij potentieel sprake is van een lager risico. Hierbij kan gedacht worden aan cliëntgebonden laagrisicofactoren zoals in het geval van overheden of een beursgenoteerde vennootschap waar bepaalde transparantie-eisen voor gelden. Deze factoren kunnen worden betrokken in de risicobeoordeling.³⁷ In de ESA-richtsnoeren met betrekking tot vereenvoudigd en verscherpt cliëntenonderzoek is voor verschillende sectoren aangegeven welke specifieke risicofactoren van belang zijn en kunnen worden betrokken in de beoordeling van de risi-

co's en zijn derhalve aanknopingspunten te vinden voor de invulling van het vereenvoudigd cliëntenonderzoek.³⁸

Bij een laag risico kan vereenvoudigd cliëntenonderzoek plaatsvinden en bij een hoog risico is een verscherpt cliëntenonderzoek verplicht.

Uit artikel 6 Wwft volgde dat een vereenvoudigd cliëntenonderzoek – altijd – mogelijk was voor bepaalde instellingen zoals banken, levensverzekeraars en beleggingsondernemingen. De vierde witwasrichtlijn geeft geen opsomming meer van instellingen waarbij in ieder geval vereenvoudigd cliëntenonderzoek kan worden verricht. Dat betekent dat als een zakelijke relatie wordt aangegaan of een transactie wordt uitgevoerd, steeds aan de hand van de specifieke risico's van het geval moet worden beoordeeld of een vereenvoudigd cliëntenonderzoek kan plaatsvinden. Er zal in ieder geval een onderzoek moeten plaatsvinden en als gevolg van dat onderzoek dient de instelling redelijkerwijs comfortabel te zijn dat het oordeel dat het risico laag is, gerechtvaardigd was.³⁹

De Vierde Witwasrichtlijn geeft geen opsomming meer van instellingen waarbij in ieder geval vereenvoudigd cliëntenonderzoek kan worden verricht

Als is vastgesteld dat er een lager risico is, zoals in het geval van een product of transactie waarbij de mogelijkheden voor witwassen en financieren van terrorisme beperkt zijn, kan het cliëntenonderzoek worden aangepast, bijvoorbeeld door de timing daarvan aan te passen of door de hoeveelheid informatie op het risico af te stemmen door de identiteit te verifiëren aan de hand van één betrouwbaar/onafhankelijk document. Tevens kan de kwaliteit of de bron van de informatie die de instelling vereist worden aangepast, bijvoorbeeld doordat informatie wordt geaccepteerd die door de (potentiële) cliënt zelf is verstrekt, in plaats van informatie te eisen uit een onafhankelijke bron. Als het

34 Een UBO is een natuurlijke persoon die de uiteindelijke eigenaar is van of zeggenschap heeft over een cliënt, dan wel de natuurlijke persoon voor wiens rekening een transactie of activiteit wordt verricht (art. 1 Wwft wetsvoorstel). In een AMVB wordt vermeld welke personen ten minste onder de definitie van de UBO vallen.

35 Art. 13 Richtlijn 2015/849 en ESA-richtsnoeren Joint Guidelines under Articles 17 and 18(4) of Directive (EU)2015/849 on simplified and enhanced customer due diligence and the factors credit and financial institutions should consider when assessing the money laundering and terrorist financing risk associated with individual business relationships and occasional transactions, p. 23.

36 ESA-richtsnoeren Joint Guidelines under Articles 17 and 18(4) of Directive (EU)2015/849 on simplified and enhanced customer due diligence and the factors credit and financial institutions should consider when assessing the money laundering and terrorist financing risk associated with individual business relationships and occasional transactions, p. 14.

37 Art. 16 en bijlage II Richtlijn 2015/849.

38 Final guidelines: Joint guidelines under Articles 17 and 18(4) of Directive (EU) 2015/849 on simplified and enhanced customer due diligence and the factors credit and financial institutions should consider when assessing the money laundering and terrorist financing risk associated with individual business relationships and occasional transactions. De genoemde sectoren zijn correspondentbanken, retailbanken, elektronischgeldinstellingen, dienstverleners voor geldtransfers, wealth management, trade finance providers, levensverzekeraars, beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsfondsen. ESA-richtsnoeren Joint Guidelines under Articles 17 and 18(4) of Directive (EU)2015/849 on simplified and enhanced customer due diligence and the factors credit and financial institutions should consider when assessing the money laundering and terrorist financing risk associated with individual business relationships and occasional transactions, p. 33-82.

39 ESA-richtsnoeren Joint Guidelines under Articles 17 and 18(4) of Directive (EU)2015/849 on simplified and enhanced customer due diligence and the factors credit and financial institutions should consider when assessing the money laundering and terrorist financing risk associated with individual business relationships and occasional transactions, p. 25.

om een laagrisicocliënt gaat, kan het doorlopend cliëntenonderzoek daar ook op worden afgestemd. De frequentie van de updates van het onderzoek kan worden aangepast. Ook de frequentie en intensiteit van transactiemonitoring kunnen op het lage risico worden afgestemd, bijvoorbeeld door slechts transacties te monitoren die boven een bepaalde grens uitkomen.

Als de zakelijke relatie of transactie naar haar aard juist een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme kent, of als de staat waar de cliënt woonachtig of gevestigd is/zetel heeft, is aangewezen als staat met een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme, moet een instelling verscherpt cliëntenonderzoek verrichten.⁴⁰ De Commissie heeft staten aangewezen met een hoger risico, welke staten zijn opgenomen in de bijlage bij Verordening 2016/1675.⁴¹ Op deze lijst is kritiek geuit, als gevolg waarvan de lijst zal worden aangepast, waarbij bijvoorbeeld meer rekening zal worden gehouden met gebieden die in verband worden gebracht met belastingfraude.

In de vijfde witwasrichtlijn is in dit verband opgenomen dat ten aanzien van (rechts)personen in derde landen die door de Commissie als landen met een hoog risico zijn aangemerkt, bepaalde verscherpte maatregelen moeten worden toegepast:

- Inwinnen aanvullende informatie over de cliënt en de uiteindelijk belanghebbende(n);
- Inwinnen aanvullende informatie over de beoogde aard van de zakelijke relatie;
- Inwinnen informatie over de bron van de geldmiddelen of de bron van het vermogen van de cliënt en de uiteindelijk belanghebbende(n);
- Inwinnen informatie over de redenen voor de beoogde of verrichte transacties;
- Verkrijgen goedkeuring van het hoger leidinggevend personeel voor het aangaan of voortzetten van de zakelijke relatie;
- Verrichten van verscherpte monitoring van de zakelijke relatie door het aantal en de frequentie van de controles te verhogen en door transactiepatronen te selecteren die nader onderzocht moeten worden.⁴²

De verscherpte cliëntenonderzoekmaatregelen die worden toegepast dienen de geïdentificeerde hogere risico's op passende wijze te beheersen en te beperken.⁴³

Daarnaast geldt voor specifieke hoogrisicosituaties dat bepaalde (verscherpte) maatregelen moeten worden genomen. Dit is het geval als (1) de cliënt niet fysiek aanwezig is, (2) een correspondentrelatie wordt aangegaan met een instelling in een staat die geen lidstaat is, (3) een relatie wordt aangegaan of een transactie wordt uitgevoerd waarbij de cliënt of de UBO een politiek prominente persoon is, en (4) indien de begunstigde of de UBO van de begunstigde een politiek prominente persoon is. In de ESA-richtsnoeren met betrekking tot vereenvoudigd en verscherpt cliëntenonderzoek is een nadere uitwerking te vinden van de maatregelen die moeten worden genomen.⁴⁴

In dit verband moet de instelling passende risicobeheersystemen hebben om te bepalen of de cliënt of de UBO een politiek prominente persoon is. Ook dient een instelling, indien van toepassing, redelijke maatregelen te nemen om te bepalen of de begunstigde of de UBO van de begunstigde van een levensverzekering een politiek prominente persoon is.

Tevens geldt dat onderzoek moet worden verricht naar alle complexe en uitzonderlijk grote transacties en uitzonderlijke transactiepatronen die geen duidelijk economisch of rechtmatig doel hebben. De hele relatie moet in dat geval aan een verscherpte controle worden onderworpen.⁴⁵

Een onderdeel van het cliëntenonderzoek is het onderzoek naar de UBO en het onderzoek naar de vraag of er sprake is van een politiek prominente persoon. In verband met het onderzoek naar de UBO en politiek prominente personen dient het cliëntenonderzoek te worden aangepast. De definitie van politiek prominente personen is aangepast. De maatregelen met betrekking tot politiek prominente personen waren slechts vereist bij personen die niet in Nederland wonen of niet de Nederlandse nationaliteit hebben. Er wordt thans geen onderscheid meer gemaakt tussen binnenlandse en buitenlandse politiek prominente personen.

Het 'UBO register' moet worden geraadpleegd in het kader van het cliëntenonderzoek.⁴⁶ Dit is echter niet voldoende

40 Art. 8 Wwft wetsvoorstel. In een AMvB worden factoren opgenomen waar de instelling in ieder geval rekening mee moet houden om vast te stellen of verscherpt cliëntenonderzoek is vereist (art. 18 t/m 24 Richtlijn 2015/849).

41 Gedelegeerde Verordening 2016/1675 van 14 juli 2016 tot aanvulling van Richtlijn (EU) 2015/849 van het Europees Parlement en de Raad door de identificatie van derde landen met een hoog risico die strategische tekortkomingen vertonen.

42 Art. 18a Interinstitutional File: 2016/0208 (COD), 15849/17. Dit was art. 18bis Voorstel vijfde anti-witwasrichtlijn (2016/450). Als de personen/entiteiten zich bevinden in een van de hoogrisicolanden, kunnen de lidstaten nog aanvullende vereisten stellen en maatregelen nemen ten opzichte van de hoogrisicolanden.

43 Final guidelines: Joint guidelines under Articles 17 and 18(4) of Directive (EU) 2015/849 on simplified and enhanced customer due diligence and the factors credit and financial institutions should consider when assessing the money laundering and terrorist financing risk associated with individual business relationships and occasional transactions, p. 25.

44 Final guidelines: Joint guidelines under Articles 17 and 18(4) of Directive (EU) 2015/849 on simplified and enhanced customer due diligence and the factors credit and financial institutions should consider when assessing the money laundering and terrorist financing risk associated with individual business relationships and occasional transactions, p. 26-30.

45 Art. 8 lid 3 Wwft wetsvoorstel en art. 18 Richtlijn 2015/849.

46 Concept-wetsvoorstel: art. 15a Handelsregisterwet 2007. Art. 30 Richtlijn 2015/849. Meldingsplichtige entiteiten moeten in verband met cliëntenonderzoekmaatregelen dan ook toegang hebben tot het UBO-register. Er is veel geschreven over dit register en de (privacy)gevolgen van dit register, zodat dit verder buiten beschouwing wordt gelaten.

de.⁴⁷ Daarnaast moeten op risico gebaseerde maatregelen worden genomen om de UBO vast te stellen en er moeten (redelijke) maatregelen genomen worden om de identiteit te verifiëren. De definitie van de uiteindelijk belanghebbende is gewijzigd in artikel 3 van de vierde witwasrichtlijn. De uiteindelijk belanghebbende (UBO) wordt als volgt omschreven: “een UBO is elke natuurlijke perso(o)n(en) die de uiteindelijke eigenaar is (zijn) van of zeggenschap heeft (hebben) over de cliënt en/of de natuurlijke perso(o)n(en) voor wiens/wier rekening een transactie of activiteit wordt verricht (...)”. In de richtlijn is uitgewerkt welke personen in ieder geval onder de definitie van UBO vallen. In de Wwft wordt de volgende definitie opgenomen: “natuurlijke persoon die de uiteindelijke eigenaar is van of zeggenschap heeft over een cliënt, dan wel de natuurlijke persoon voor wiens rekening een transactie of activiteit wordt verricht”. Terwijl het bij vennootschappen doorslaggevend was om te kwalificeren als UBO als een percentage aandelen of stemrechten van 25% + 1 werd gehouden, is dit met de implementatie van de vierde en vijfde witwasrichtlijn alleen een indicatie dat er sprake is van een UBO. Hoewel in het voorstel van de Commissie voor de vijfde witwasrichtlijn dit percentage was teruggebracht tot 10% als er sprake was van een passieve, niet-financiële entiteit,⁴⁸ is deze verlaaging niet opgenomen in de aangenomen tekst van de vijfde witwasrichtlijn.⁴⁹

Voor het vaststellen van de UBO gaat het om een direct of indirect belang. Het belang kan op verschillende manieren worden gehouden, door aandelen, stemrechten of eigendom. Als er geen persoon is gevonden die als UBO moet worden aangemerkt en er ook geen persoon is gevonden die zeggenschap heeft met andere middelen, dan wel betwifteld wordt of de achterhaalde personen wel UBO zijn, en er geen gronden voor verdenking bestaan, moet er worden gekeken naar het hoger leidinggevend personeel, waarbij dat personeel vervolgens als UBO wordt aangemerkt. Dit geldt alleen als – na uitputting van alle middelen – er geen UBO is gevonden.⁵⁰ Hoger leidinggevend personeel bestaat uit functionarissen of werknemers met voldoende kennis van de blootstelling van een instelling aan het witwasrisico en het risico van terrorismefinanciering en met voldoende anciënniteit om beslissingen te nemen die van invloed zijn op die blootstelling. In de Wwft zijn dit de personen die het dagelijks beleid van de instelling bepalen of personen werkzaam onder verantwoordelijkheid van een instelling, die een leidinggevende functie vervullen direct onder het echeleon van de beleidsbepalers en verantwoordelijk zijn voor natuurlijke personen wier werkzaamheden van invloed

zijn op de blootstelling van een instelling aan de risico's op witwassen en het financieren van terrorisme.⁵¹

7. Wijzigingen handhaving en toezicht

Naast de beschreven wijzigingen in het beleid en het cliëntenonderzoek, zijn er ook wijzigingen voor toezicht en handhaving.

Voor het toezicht is van belang dat de bevoegde autoriteiten en de financiële-inlichtingeneenheden tijdig en onbeperkt toegang hebben tot alle in het centraal register bijgehouden informatie zonder dat de betrokken entiteit daarvan weet heeft.

Daarnaast is van belang dat de boeteregeling in de Wwft wijzigt in de zin dat de hoogste boetecategorie (3) wordt verhoogd van € 4 miljoen naar € 5 miljoen

Het gaat hier om publieke autoriteiten waaraan taken zijn toegewezen op het gebied van de bestrijding van het witwassen van geld en terrorismefinanciering, met inbegrip van belastingautoriteiten en autoriteiten die de opdracht hebben het witwassen van geld, daarmee verband houdende basisdelicten en terrorismefinanciering te onderzoeken of te vervolgen en criminele activa op te sporen, in beslag te nemen, te bevriezen en te confisqueren.⁵²

Daarnaast is van belang dat de boeteregeling in de Wwft wijzigt in de zin dat de hoogste boetecategorie (3) wordt verhoogd van € 4 miljoen naar € 5 miljoen.⁵³ Tevens is er een mogelijkheid opgenomen voor het opleggen van een omzetterelateerde boete.⁵⁴

De toezichthouders worden verplicht om besluiten tot het opleggen van sancties en maatregelen te publiceren.⁵⁵

In verband met overtredingen is ingevoerd dat instellingen – afhankelijk van de aard en omvang van de instelling – moeten beschikken over adequate voorzieningen die het werknemers (of personen in een vergelijkbare positie) mogelijk maken om een overtreding van de Wwft intern en

47 Zie ook art. 30 lid 8 vijfde witwasrichtlijn (Interinstitutional File: 2016/0208 (COD), 15849/17).

48 Zoals bedoeld in Richtlijn 2011/61 (zoals gewijzigd): onder 'NFE' wordt verstaan een entiteit die geen financiële instelling is.

49 Vijfde witwasrichtlijn (Interinstitutional File: 2016/0208 (COD), 15849/17).

50 Art. 1 Wwft wetsvoorstel.

51 Art. 30 op basis van de vijfde witwasrichtlijn (Interinstitutional File: 2016/0208 (COD), 15849/17, p. 39). In de vijfde witwasrichtlijn is in dit verband opgenomen dat er moet worden gezorgd voor interconnectie van de nationale UBO-registers. Het is de bedoeling dat de interconnectie de bevoegde autoriteiten, nationale financiële-inlichtingeneenheden en meldingsplichtige entiteiten in staat stelt de uiteindelijk begunstigten gemakkelijk en doeltreffend te identificeren en de transparantievereisten ten aanzien van vennootschappen en trusts zal verscherpen en dat het publiek in de hele EU toegang heeft tot informatie over uiteindelijk begunstigten.

52 Dit is geïntroduceerd in de vierde witwasrichtlijn en wordt gewijzigd door de vijfde witwasrichtlijn (Interinstitutional File: 2016/0208 (COD), 15849/17, p. 37-38).

53 Art. 31 Wwft wetsvoorstel. Zie hierover ook de MvT, p. 10 en 69.

54 Art. 32 Wwft wetsvoorstel.

55 Art. 32g t/m 32j Wwft wetsvoorstel (art. 60 Richtlijn 2015/849).

op anonieme wijze te melden via een specifiek, onafhankelijk kanaal.⁵⁶

Bij een overtreding die beboetbaar is met een boete gerangschikt in de tweede of derde boetecategorie kan de toezichthoudende autoriteit de overtreder de bevoegdheid ontzeggen om beleidsbepalende functies uit te oefenen bij een instelling die onder de Wwft valt.⁵⁷

8. Conclusie

De vierde en de vijfde witwasrichtlijn hebben gevolgen voor relatief veel partijen. Alle partijen die al onder de

Wwft vielen of die vanaf implementatie van de vierde of vijfde richtlijn onder het bereik van de Wwft vallen, zullen wijzigingen moeten doorvoeren in beleid en organisatiestructuur. Daarnaast is het belang van handelen in overeenstemming met de anti-witwasregelgeving toegenomen door de wijzigingen in onder meer de mogelijke handhavings- en publicatiemogelijkheden.

Over de auteur

Mr. J.M. van Poelgeest

Advocaat bij Trivvy Advocatuur te Amsterdam.

⁵⁶ Art. 20a Wwft wetsvoorstel (art. 61 Richtlijn 2015/849).

⁵⁷ Art. 32c Wwft wetsvoorstel.